

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Sancti Rigoris Specimina Exhibens - Mense Decembri M DCC XLVII

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1747

Caput VI. Specimen VI. Sancti Rigoris. §.147. Non In Quolibet Mutuo
Occurrit Titulus Capiendi Lucrum. (§.10.)

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63759)

CAPUT VI.

Specimen VI. Sancti Rigoris.

§. 147.

NON IN QUOLIBET MUTUO OCCUR-
RIT TITULUS CAPIENDI LUCRUM. (§. 10.)

§. 148.

Nonnulli rationum & auctoritatis pondere pressi, ad-
mittunt quidem, *ratione solius mutui* nullum posse
lucrum exigi: *viam tamen in fortunas alienas grassan-*
di, quam lex naturalis & Divina præcludit, alia adulte-
rina clave aperire tentant. Cum enim negari non possit,
aliquos titulos ultra sortem quid exigendi, nonnunquam
cum mutuo occurrere; (§. 7.) inde occasionem sumunt
tot, & tam diversos ejusmodi titulos investigandi, ut
nunquam contrahi possit mutuum, quin connexus sit ti-
tulus ultra sortem aliquid percipiendi.

§. 149.

Huic malo opponunt Theologi à Summo Pontifice
consulti, ipseque Sanctissimus confirmat doctrinam veræ
rationi, & Sacris Scripturis planè conformem, quando
animadvertendum dicunt, falsò sibi quemquam, & non
nisi temere persuasurum, reperiri semper ac præsto ubique
esse una cum mutuo titulos alios iegitimos, quorum
præsidio, quotiescunque pecunia, frumentum, aliudve id
gene-

K 2

gene-

generis alteri cuicumque creditur, toties semper liceat auctarium moderatum, ultra sortem integram salvamque, recipere. (§. 10.)

§. 150.

*negatur,
semper da-
ri titulum
lucrosum.*

Ex qua doctrina Pontificia legitimo argumento inferitur, dari mutuum, cum quo præsto non sit alius titulus, cujus præsidio auctarium ultra sortem liceat recipere. Et hoc, supposita præcedentium Capitulorum doctrina, omnino necessarium est dicere; aliàs ridiculæ essent prohibitiones, minæ, poenæ &c. quas tum Divina, tum humana Jura contra usuras intorquent. Si enim semper præsto essent legitimi tituli aliquid ultra sortem exigendi, nunquam daretur usura: consequenter vanæ & inutiles essent leges, quæ lucrum ultra sortem perceptum damnant.

§. 151.

*Spurii Ti-
tuli sunt*

Ulteriore probatione doctrinæ Pontificiæ opus non est. Oportet tamen aliquos spurios titulos recensere, qui semper solent præsto esse cum mutuo, & consequenter pro legitimis agnosci non possunt, nisi impingere velimus in errorem Sancto RIGORI Pontificiæ doctrinæ adversum. Non tamen omnes ejusmodi titulos examinandos sumimus, cum aliquorum discussio differenda sit in Dissertationem alteram.

§. 152.

*1. stipula-
tio*

I. Primus Titulus, ex quo ultra sortem aliquid exigi possit, à Juris Civilis interpretibus communiter recensetur *stipulatio* mutuo adjecta, (a) vel etiam hodie nudum pactum. (b) Stipulatio vel tendit in usuras solummodo ob moram, vel etiam independentem à mora. Stipulationem in casum moræ multi etiam rigidiores Doctores
tan-

tanquam licitam admittunt, modò debitis conditionibus ab usuræ suspicione hujusmodi conventio purgetur. (c) Censent etiam Legum Doctores, hanc stipulationem ex mente legum Civilium necessariò requiri in Judiciis stricti Juris, cum in Judiciis bonæ fidei debeantur usuræ sine stipulatione ex mora.

(a) L. 3. C. de Usur.

(b) Vid. BRUNNEMAN. in d. l. 3.

(c) HENRIC. à S. IGNATIO *Ethic. Amor. Tom. 2, Lib. 9. c. 33.*

Iste in Commentario Epistolæ Pontificiæ fol. 160. inter severioris Theologiæ Auctores commendatus, pœnam ejusmodi conventionalem admittit ex sola culpabili mora, absque ullo alio titulo damni emergentis &c. alii hanc doctrinam non probant, sed requirunt saltem *verosimile* damnum timendum. Multi Ingolstadienses negant, accipi aliquid posse ex pacto etiam post moram culpabilem debitoris, si nullum Venditori vel lucrum cesseret, vel damnum emergat ex dilata solutione. Inter hos sunt MELCHIOR FRIDERICH in egregio Tractatu *de Empt. & Vendit. n. 697. 750.* PAULUS ZETL. *de obligat. Restitut. part. 1. Instruct. 5. n. 91.*

§. 153.

Si autem hæc stipulatio tendat in usuras independen-^{independen-}ter à mora, tunc omnino non potest admitti, neque con-^{denter à}stituit legitimum titulum exigendi aliquid ultra sortem.^{mora} Re enim non potest obligatio contrahi, nisi quatenus datum sit: (a) stipulatio autem subsequens non potest licitum facere, quod omni jure est prohibitum. (§. 83.)

(a) L. 17. pr. ff. de pact.

§. 154.

Honestatem talium stipulationum exinde aliqui de-^{non potest}fendunt, quia quilibet de rebus suis potest disponere, ^{admitti.}admitti.

K 3

seque

seque circa illas obligare: cur igitur non æquè se obligare possit ad usuras, cum scienti & volenti non fiat injuria. R. Donare quidem res suas, regulariter nemini esse prohibitum: qui autem stipulatione se obligat ad usuras, nequaquam intendit donare; quilibet enim potius absque usuris vellet accipere mutuum: invitus igitur se obligat ad præstandum lucrum ratione mutui, qui titulus jure naturali & Divino inhabilis est ad pariendam obligationem. (§ 86.) Qui autem non sua sponte, sed necessitate compulsus se tali nexu implicat, alteri non præbet jus aliquid exigendi, sicuti si necessitate compulsus cogeretur rem plus justo emere. Neque dicas, ejusmodi homines sæpe non ex necessitate, sed ex causa prorsus voluntaria mutuum petere. Nam R. necessitatem ita intelligi, quòd quacunque demum de causa mutuum petatur, non possit obtineri, nisi solvantur usuræ. Quamvis igitur talis debitor nulla necessitate compellatur ad mutuum petendum, compellitur tamen ad usuras solvendas, si velit mutuum obtinere.

§. 155.

II. Carentia pecuniae.

II. Secundus Titulus assignatur *carentia pecuniae*. Hæc planè non potest esse titulus sufficiens, cum sit essentialis Mutuo, ad quod requiritur actualis traditio; (§ 33.) fieri enim non potest, ut quis pecuniam det mutuo, & eam simul retineat: cum igitur propter ipsum mutuum exigere supra sortem nihil liceat, (§ 83. &c.) id quoque non licebit propter carentiam pecuniae. (a)

(a) INNOCENT. XI. *prop. 41. inter damnatas.*

§. 156.

III. Obligatio non repetendi

III. Alius allegatur titulus exigendi aliquid ultra sortem, scilicet obligatio non repetendi sortem ante certum tempus, puta ante annum, vel duos annos. Hunc titu-

titulum approbasse dicitur, PETRUS LEDESMA Ordinis Prædicatorum, (a) improbant autem eum Doctores Ingolstadienses: (b) gravi censura damnat ALEXANDER VII. (c)

(a) Apud DIANA p. 1. tr. 8. resol. 48.

(b) PAULUS LAYMANN Theol. Moral. l. 3. tr. 4. c. 16. n. 7.

SCHMALZGRUEBER ad tit. de Usur. n. 137.

BONAVENTURA LEONARDELLI Decis. practic. cas. 4. ad quest. 2. aliique passim.

(c) Inter damnatas prop. 42.

§. 157.

Ad hanc doctrinam rite intelligendam, sciendum, quoniam res mutuata in genere est restituenda, (§. 37.) ideo mutuum dari ad certum tempus, quo præterlapso restitutio fieri debet. Hoc tempus in mutuo vel expressè definitur, vel ex re mutuata, aut aliis circumstantiis intelligitur. E. G. nulla temporis facta mentione, mutuo à me accipis aliquot modios avenæ, quia hæc tibi deficit, nec ante messem propria suppetet: ex ipsis circumstantiis intelligitur, te mihi avenam post messem, quando propria suppetet, restituere velle. Talis circumstantia plerumque est necessitas, ad quam sublevandam datur mutuum. Si enim facilè prævideri potest, ad quod usque tempus ea sit duratura, censetur mutuum usque ad illud tempus concessum.

§. 158.

Antequam autem tempus effluxerit, quod expressè fuerat definitum, vel quod tacitè inest contractui, mutuans rem mutuatam in genere repetere nequit. Nec mutuo inest tacita conditio, quemadmodum commo- dato, nisi interea res propriis usibus necessaria fuerit. In mutuo

tuo enim transfertur dominium, (§. 36.) quod in com-
modato retinetur; consequenter nihil amplius de re
mutuata disponere potest mutuans, sed mutuatarius
ipsum omni jure, quod in re habuerat, excludit: expectan-
dum adeò est, donec tempus effluxerit, etiamsi propriis
usibus res necessaria fuerit; aliàs nulla res validè alienaretur.

§ 159.

*Bene an-
tem debi-
tor resti-
tuere.*

Vicissim mutuatarius rem restituere potest, ante-
quam tempus in mutuo expressum, & quod tacitè con-
tractui inest, fuerit præterlapsum, nisi expressè fuerit con-
ventum, ne antè restituatur. Tempus enim solet defi-
niri, ne re diutius carere teneatur mutuans; ac ne mu-
tuatarius cogi possit, ad eam ante terminum restituend-
dam. Celerior ergo restitutio magis favet rebus mu-
tuantis, nec præjudicat mutuataro, sponte & liberè vo-
lenti restituere. Si verò expressè conveniatur, ne ante ter-
minum restituatur, mutuanti debent esse rationes singu-
lares, cur rem ante eundem recipere nolit. Quod verò
extraordinarium est, non præsumitur.

§. 160.

*obligatio
hac in-
trinseca
mutuo,*

Jam igitur ob solam obligationem non repetendi sor-
tem ante certum tempus, non dari sufficientem titulum
aliquid ultra sortem exigendi, ex eo ostenditur, quia ob-
ligatio non repetendi mutuum ad tempus est intrinseca,
& essentialis mutuo, (§. 157. 158.) sicut ergo non po-
test sine usura aliquid accipi pro mutuo, (§. 37.) cum de-
beat esse gratuitum, (§. 43.) ita nec pro obligatione ad
non repetendum illud, sive ad longum, sive ad brevius
tempus; alioquin esset merum precarium, à quo mu-
tuum præcipuè in hoc differt, quòd mutuum detur ad tem-
pus

pus vel expressa conventionē, vel ex circumstantiis definitum, ante cuius lapsum non licet mutuum repetere.

§. 161.

Præterea pactum de non-repetendo mutuo intra annum, nihil aliud est, quàm mutuum prorogatum, seu extensio gratuiti beneficii ad longius tempus, consistens adhuc præcisè intra terminos mutui: sicut ergo nihil ultra sortem posset exigi, si quis à principio mutuasset ad mensem, & eo elapso prorogaret tempus solutionis ad alium mensem; sic etiam nihil potest exigi, si initio mutuum sit constitutum ad plures menses &c.

Extensio gratuiti beneficii est.

§. 162.

Nihilominus contrariam praxin Mercatorum excusant etiam rigidi Doctores, (a) utpote fundatam non in præcisa obligatione non repetendi sortem ad longum tempus; sed in aliis titulis, lucri cessantis, damni emergentis &c. obligationem illam communiter concomitantibus in mercatoribus illis.

Praxis contraria.

(a) HENRIC. à S. IGNAT. *Ethic. amor. Tom. 2. lib. 9. cap. 28. n. 346.*

§. 163.

IV. Pro titulo legitimo exigendi usuras allegant aliqui ipsam pecuniæ *fœcunditatem*, seu utilitatem, creduntque, cum ope pecuniarum obtineantur maxima emolumenta, justum esse, ut ex pecunia, quam à me petis mutuatam, æquè mihi ac tibi commodum nascatur. Titulus iste jam suprâ rejectus est. (§. 120. seqq.) Nihilominus breviter explanandum restat, quam sterilitatem, aut quam fœcunditatem pecunia habeat, unde emolumentum sperari possit.

IV. Fœcunditas pecunia.

Diss. I.

L

§. 164.

§. 164.

quotupli-
ces fru-
ctus?

Sterile dicitur, ex quo nullus fructus progignitur. Fructuum nomine intelligimus, quidquid res ad usum nostrum profert, vel quod occasione ejus percipitur. Quæ natura ex re nostra producit, fructus *Naturales* dicuntur uti uvæ: quæ industria nostra ex re nostra proveniunt, *Industriales* appellantur, uti vinum: quæ occasione rei, legis beneficio, & mediante obligatione civili percipimus, *Civiles* vocantur, uti pensiones, salaria, redditus, census.

In his denominationibus mirè discrepant JCI. MENOCHIUS *de recup. poss. remed.* 15. n. 577. seqq. tenet triplicem hanc divisionem: sed alibi, nempe *de arbitr. Jud. lib. 2. cas. 210. n. 27. seqq.* rejicit tanquam commentitiam denominationem fructuum civilium, quos reducit ad industriales. Parum interest sive hi fructus vocentur *industriales*, sive *civiles*, modò rem teneamus.

§. 165.

quid in
fructu esse
dicatur?

Quid in fructu esse dicatur, quæstio est merè arbitraria, subtilibus veterum JCI. argutiis ventilata. Foetus pecudis in fructu est, partus ancillæ nequaquam. (a) *Usura pecuniæ quam percipimus, in fructu non est, quia non ex ipso corpore, sed ex alia causa est, id est, nova obligatione.* (b) Unde etiam in pecunia verus usus fructus constitui non potest, sed solummodo cautione introducta, quasi usus fructus constituitur. (c) Hæc omnia dicuntur relatè ad certos Juris effectus.

(a) L. 28. ff. de Usur. l. 68. ff. de usufr. & quemad. &c. plura exempla vide in l. 7. ff. solut. matrim.

(b) L. 121. ff. de V. S.

(c) L. 2. ff. de usufr. ear. rer. &c. §. 2. Inst. de usufr.

§. 166.

§. 166.

Abstrahendo à certis causis, in quibus Jura aliquid *Ex pecu-*
nia non
 de fructibus disponunt, & inhærendo communi fructuum *nascuntur*
 divisioni, (§. 164.) evidens omnino est, fructus *fructus*
naturales;
 les non nasci ex pecunia; nam utique aureus non parit au-
 reum, sicut vacca parit vitulum, sicut arbor gignit po-
 ma.

§. 167.

Fructus *bene ta-*
men indu-
 civiles & industriales occasione pecuniæ ob-
 tineri posse, mediante scilicet obligatione civili, vel in-
 dustria humana, pariter indubitatum videtur: quod ne-
 gotiationes mercatorum luculenter demonstrant.

§. 168.

Nonnunquam res frugifera strictè sumitur pro ea, ex *stres fru-*
 qua permanente fructus seu commoditas percipitur, & ab *giferam non*
 ea separari potest. Et in hoc sensu pecuniam, si confide-
 retur ut quantitas, esse prorsus *strictè,*
sterilem, evidenter omni-
 bus patet, quia illius usus, ut & aliarum rerum fungibi-
 lium in consumptione consistit. (§. 36.)

§. 169.

Nonnunquam rem frugiferam latius sumimus, eam *sed latius*
 omnem scilicet, occasione cujus emolumentum propria *sumatur.*
 industria percipitur. Et in hoc sensu *steriles* esse pecunias
 aut numos, leges negant. . . *Nec enim debet ei sterilis esse pe-*
unia. (a) *Numi steriles ex eo tempore non erunt.* (b)

(a) L. 3. §. 4. ff. de contrar. tutel. & util. act.

(b) L. 7. ff. de usur. & fruct.

§. 170.

His ad evitandam confusionem bene inter se separa-
 tis, scimus, quosdam Sanctos Patres & Philosophos Mo-
 rales *argumen-*
zum con-
tra usuras
ex sterili-
tate pecu-
nia

rales ex sterilitate pecuniæ desumere turpitudinem usuræ strictè dictæ, seu lucri ex mutuo; quod argumentum uti ex aptissima allegoria est elegans, ita ad probationem est efficax, si rite intelligatur. Sic autem videtur instrui: Naturales quidem fructus non progignit pecunia: (§. 166.) fructus autem, qui occasione pecuniæ ex industria humana percipiuntur, (§. 167.) nequaquam ad mutuantes pertinent; nam ipsum quidem mutuationis officium, quod præstat mutuans, utpote gratuitum, (§. 43.) non potest parere obligationem aliquid ultra sortem reddendi: Industria verò, qua translato pecuniæ dominio, mutuarius emolumentum subsidio ejusdem pecuniæ percipit, non fructificat mutuanti, sed soli mutuuario, sicut vinum, quod ex meis uvis propria mea industria expressi, ad te pertinere non potest, nisi alius subsit legitimus titulus: talis autem titulus, excepto mutuationis officio, quod omne pretium respuit; & excepto pecuniæ usu, qui soli mutuuario fructificare debet, intervenire non ponitur: consequenter si loquamur de contractu mutui, pecunia omnino sterilis est intuitu mutuatoris, qui nullum inde incrementum sortis exigere potest, sicut etiam nullum, si pecunia pereat, periculum subire debet: sed qualecunque lucrum inde proveniat, pertinebit ad mutuarium, qui pecuniæ dominium obtinuit, & industriam propriam posuit: sicut idem ferre debet omne damnum, si quod occasione pecuniæ nascatur.

§. 171.

male à quibusdam proponitur. Ex his colligo; pecuniam non bene dici simpliciter & absolutè sterilem, nisi quæstionem de nomine movere placeat; cum ejus subsidio humana industria plurimum emolumenti progignat. (§. 167. 169.) Sterilis solummodo dici potest in contractu mutui intuitu mutuatoris. Eodem autem modo etiam sterilia dicuntur grana frumenti, rela-

relatè ad contractum mutui; cum enim hæc grana per mutuum transeant in dominium debitoris, in illius duntaxat emolumentum cedere debet fructus omnis, seu lucrum ex illis partum, quia res fructificat domino suo. Imò etiam iste occasione pecuniæ mutuatae incrementum obtinere potest, alio quodam legitimo titulo accedente. (§. 7.) Non satis cautè igitur P. Daniel Concina propositiones quasdam generalibus verbis conceptas hæreseos insinuat, (a) licèt postea admonitus nonnihil distinctiùs loquatur. (b) Neque *errorum portentosas chimæras* reperio, nisi in cerebro Conciniano natas. Nam nemo Ingolstadiensium lucrum mutuatori adjudicat, nisi interveniente aliquo extrinseco titulo, qui tamen an habendus sit pro legitimo, suo loco inquiretur.

(a) *Dissert. V. fol. 288.*

(b) *In Appendic. I. fol. 367. &c.*

§. 172.

V. Alium, non quidem mutuo innatum & intrinsecum, sed tamen facilè semper obvium, titulum accipiendi lucrum ultra sortem, assignat FRANCISCUS de ARAUXO, *Ordinis Prædicatorum*, (a) qui tenet, posse mutantem pro mutuandi officio pretium accipere, non quidem ab eo, cui mutuum concedit, sed tamen ab altero tertio, in cuius gratiam & obsequium mutuatur. *Neque per hoc, ait, aperitur ostium arti iniquæ fœnerandi, cujus iniquitas solum in eo consistit, ut à mutuataris aliquid ultra sortem recipiatur.* Ponamus casum claris verbis: Petrus quærit mille aureos mutuos: Paulus habet in cistis suis hanc summam otiosam; difficilem se tamen ostendit in ea concedenda: usurarii contractus labem uterque vult evitare. Petrus igitur, perspectam habens mentem Pauli, lucri cupidam, cum Andrea agit, ut sibi impetret mutuum à

*P. inter-
ventus
tertia per-
sona:*

Paulo : Andreas quinquaginta aureos offert Paulo sub ea conditione , ut in sui gratiam det Petro mutuos mille aureos , quod præstat Paulus in Andreæ gratiam. Petrus compensat Andreæ istud beneficium , datis quinquaginta aureis. Sic pergunt per singulos annos , renovando contractum mutui in gratiam Andreæ , qui propterea semper præstat quinquaginta aureos , subministratos à Petro mutuuario. En ! Paulus dat mutuum , & ob mutuandi officium accipit 50. aureos : Petrus accipit mutuum , & ratione illius dat eosdem 50. aureos : usura tamen non committitur , neque restitutioni ulli hic contractus subijcitur , quia intervenit tertia persona , in cujus obsequium præstatur mutuum.

(a) *Decis. Moral. de statu civil. Disp. 7. part. 1. n. 12.*

§. 173.

*qui titulus
meritò re-
probatur.*

Et hæc doctrina est non Probabilistæ cujusdam , sed severioris Theologi R.^{mi} de ARAUXO ; & quidem deducta ex doctrina DOMINICI SOTO , qui in materia usurarum in nimium rigorem declinasse arguitur à Fr. Daniele. Docuerat nempe SOTUS , (a) non esse obligationem restituendi mihi , etsi petam , pretium à me datum pro omissione criminis. Nam licet quis teneatur gratis abstinere , nihilominus quia in gratiam mei abstinet , alioquin mala illa facturus , potest juxta Sotum pro sua illa voluntate pretium à me recipere. Non probat quidem universim R.^{mus} de ARAUXO hanc doctrinam , quæ à sano Theologo probari planè non potest : nihilominus ne nihil indulgeat , sub iis limitationibus eam admittit , ut demum concedat sequelam , quòd liceat *pro actione mutuandi* pretium ultra sortem accipere , non quidem à mutuuario ob alias conditiones injustitiæ intrinsicè imbibitas in tali receptione ; sed ab alio tertio , in cujus

jus gratiam & obsequium mutuat. Veneror Infulas R. mi de ARAUXO, nec ullam censuram inuro huic opinioni. Id solum noto: Zelus reformandæ Theologiæ devoraret Fr. Danielelem, si doctrina hæc tradita fuisset à Doctore Ingolstadiensi. Adhiberet haud dubiè elegantem allegoriam suam, (b) dicendo, quòd opinionis hujus ova posuerit DOMINICUS SOTO, illa foverit & excusserit FRANCISCUS de ARAUXO. Absurda horrenda inde inferret, ut eluceret, quàm fœcunda, quàm inexhausta rerum mirabilium fodina lateat in his monstruosis opinionibus. His aliisque acrioribus salibus, leporibus, & facetiis, ut ipse loquitur (c) ad leges honestatis, charitatis & veritatis exactis, aspergeret orationem suam, & lectorum aures moderatè humanitèrque vellicaret... & opiniones Christianæ Morali adversas perfricaret.

(a) De F. & F. lib. 4. q. 7. art. 1. ad 2.

(b) Dissert. V. fol. 262.

(c) Comment. fol. 168.

§. 174.

His spuriiis Titulis rejectis, concludunt unanimiter Ingolsta-
Doctores Ingolstadienses, non in quolibet mutuo occurrere ti-
tulum capiendi lucrum. (§. 147.) Unde multi ex iis operose
discernunt Titulos Veros à spuriiis, certos à dubiis.

Præ aliis consuli possunt PIRHING, WIESTNER, SCHMALZ-
GRUEBER ad lib. 5. Decretal. tit. de Usur.

CAPUT